

Bruxelles, 23.4.2018.
SWD(2018) 117 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

SAŽETAK PROCJENE UČINKA

priložen dokumentu

**Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti osoba koje prijavljuju
povrede prava Unije**

{COM(2018) 218 final} - {SEC(2018) 198 final} - {SWD(2018) 116 final}

Sažetak

Procjena učinka prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi zajedničkih minimalnih standarda za zaštitu osoba koje prijavljuju povrede u posebnim područjima prava EU-a

A. Potreba za djelovanjem

Zašto? Koji se problem rješava?

Nepostojanje djelotvorne zaštite zviždača u EU-u ugrožava djelotvornu provedbu prava EU-a. Dok se mehanizmi za praćenje i provedbena tijela u EU-u i na nacionalnoj razini jačaju posebnim djelovanjem EU-a (tj. stvaranje agencija EU-a, podupiranje nacionalnih pravosudnih sustava itd.), učinkovito otkrivanje, istrage i kazneni progon povreda prava EU-a i dalje su izazov. U određenim područjima teško je otkriti povrede prava EU-a koje štete javnom interesu jer je teško prikupiti dokaze. U takvim slučajevima prijave zviždača koji imaju pristup takvim dokazima mogu biti od ključne važnosti. Stoga se stvaranjem osjećaja sigurnosti kod zviždača da prijavljuju povrede može poticati provedbeno djelovanje i pojačati njegova djelotvornost. Posljednjih godina zakonodavac EU-a potvrdio je da je u okviru provedbe prava EU-a potrebna zaštita zviždača i uveo neke elemente zaštite i kanale za prijavljivanje u nekoliko sektorskih akata Unije. Međutim, zaštita je još uvijek vrlo ograničena i sektorska i ne obuhvaća sva ključna područja u kojima nedostatna zaštita zviždača dovodi do neprijavlivanja povreda prava EU-a koje bi mogle dovesti do ozbiljne štete javnom interesu. Slično tome, većina država članica nudi zaštitu samo pojedinačno, a razina zaštite se razlikuje. Manjak dostatne i dosljedne zaštite na razini EU-a i nacionalnoj razini sprječava zviždače u prijavljivanju što uzrokuje „propuštene prilike” za otkrivanje i sprječavanje povreda prava EU-a i oslabljuje djelotvornost njegove provedbe.

Što se nastoji postići ovom inicijativom?

Opći cilj je riješiti problem neprijavlivanja povreda prava EU-a koje dovode do ozbiljne štete za javni interes u područjima u kojima se snažnom zaštitom zviždača može znatno pridonijeti otkrivanju, sprječavanju i odvraćanju takve štete.

Posebni ciljevi su sljedeći: i. jačanje zaštite zviždača i izbjegavanje osvete protiv njih; ii. pružanje pravne jasnoće i sigurnosti; i iii. podupiranje podizanja razine svijesti i borbe protiv sociokulturnih čimbenika koji uzrokuju neprijavlivanje.

Koja je dodana vrijednost djelovanja na razini EU-a (supsidijarnost)?

Djelovanje EU-a usmjereno na uvođenje zaštite zviždača potrebno je u područjima u kojima i. treba jačati provedbu, ii. neprijavlivanje zviždača je ključni čimbenik koji utječe na provedbu i iii. povrede prava EU-a mogu uzrokovati ozbiljnu štetu javnom interesu. Na temelju tih kriterija potrebna je zaštita zviždača u cilju jačanja provedbe pravila o sljedećem: i. javnoj nabavi; ii. financijskim uslugama, sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma; iii. sigurnosti proizvoda; iv. sigurnosti prometa; v. zaštiti okoliša; vi. nuklearnoj sigurnosti; vii. sigurnosti hrane i hrane za životinje, zdravlju i dobrobiti životinja; viii. javnom zdravstvu; x. zaštiti potrošača; x. zaštiti privatnosti i osobnih podataka i sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava. Ono se primjenjuje i na povrede povezane s pravilima Unije o tržišnom natjecanju, povrede protiv financijskih interesa EU-a i, s obzirom na njihov negativni učinak na pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta, na izbjegavanje plaćanja poreza na dobit. Pružanje nedostatne zaštite zviždačima u određenoj državi članici može negativno utjecati ne samo na funkcioniranje politika EU-a u toj državi članici već može imati i učinke prelijevanja u drugim državama članicama i diljem EU-a. Nejednakom zaštitom zviždača diljem EU-a ugrožavaju se jednaki uvjeti koji su potrebni kako bi jedinstveno tržište moglo pravilno funkcionirati i kako bi poduzeća mogla poslovati u okruženju zdravog tržišnog natjecanja. Neotkrivena korupcija i prijevara u javnoj nabavi povećavaju troškove poslovanja, narušavaju tržišno natjecanje i smanjuju privlačnost za ulaganja. Neotkrivanje agresivnog poreznog planiranja trgovačkih društava koja uspijevaju izbjeći plaćanje poreza dovodi do narušavanja jednakih uvjeta i gubitka poreznih prihoda pojedinih država članica i čitavog EU-a (npr. „Luxleaks”). Daljnji učinci prelijevanja prekogranični su rizici koji nastaju zbog postupaka kojima se narušava tržišno natjecanje, nesigurnih proizvoda, proizvoda hrane i hrane za životinje, koji se stavljaju na jedinstveno tržište, onečišćenja okoliša ili rizika za nuklearnu sigurnost, javno zdravstvo, zdravlje i dobrobit životinja, zaštita potrošača, zaštita privatnosti i osobnih podataka, sigurnost mrežnih i informacijskih sustava i prometna sigurnost u jednoj državi članici koji se šire na druge države članice te nedostaci u zaštiti zviždača u prekograničnim situacijama, koji bi mogli „ostati nezaštićeni”. Samo djelovanjem na razini EU-a mogu se ukloniti neravnoteže u razini zaštite, a pružanjem minimalnih standarda usklađivanja može se osigurati dosljedno visoka razina zaštita u cijelom EU-u. Nadalje, samo djelovanjem na razini EU-a mogu se uskladiti postojeća pravila o zaštiti zviždača u sektorskom zakonodavstvu Unije.

B. Rješenja
Koje su zakonodavne i nezakonodavne mogućnosti politika uzete u obzir? Daje li se prednost određenoj mogućnosti? Zašto?
<ul style="list-style-type: none"> • 1. mogućnost: zadržavanje <i>statusa quo</i>, • 2. mogućnost: preporuka Komisije kojom će se državama članicama dati smjernice o ključnim elementima zaštite zviždača koja je dopunjena dodatnim mjerama za podupiranje nacionalnih tijela, • 3. mogućnost: direktiva kojom se uvodi zaštita zviždača u području od financijskog interesa za Uniju, dopunjena komunikacijom kojom se uspostavlja okvir politike na razini EU-a, uključujući dodatne mjere za podupiranje nacionalnih tijela, • 4. mogućnost: direktiva kojom se uvodi zaštita zviždača u određenim područjima prava EU-a, • 4. mogućnost 1. podmogućnost: direktiva iz 4. mogućnosti politike dopunjena komunikacijom kojom se uspostavlja okvir politike na razini EU-a, uključujući dodatne mjere za podupiranje nacionalnih tijela. To je mogućnost kojoj se daje prednost.
Tko podržava koju mogućnost?
Samo mali broj dionika koji su sudjelovali u savjetovanju (nacionalna tijela) smatra da bi se neregulatornom mogućnošću potpuno riješila definicija problema i njegovi pokretači. Polovina sudionika u javnom savjetovanju Komisije iz skupine poduzetničkih udruženja podržava obvezujuće minimalne standarde EU-a, a ostali bi bili zadovoljni s nacionalnim standardima ili sa <i>statusom quo</i> . Velika većina ispitanika i civilno društvo, sindikati i Europski parlament (Rezolucija iz listopada 2017.) smatraju da bi prednost trebalo dati mogućnosti širokog zakonodavnog okvira EU-a o zaštiti zviždača.
C. Učinci mogućnosti kojoj se daje prednost
Koje su koristi mogućnosti kojoj se daje prednost (ako takve mogućnosti nema, navesti koristi glavnih mogućnosti)?
<p>Mogućnost kojoj se daje prednost donijet će gospodarske, društvene i okolišne koristi. Njome će se pridonijeti otkrivanju i suzbijanju prijevare i korupcije protiv proračuna EU-a (procjenjuje se da trenutačni rizik od gubitka prihoda iznosi od 179 milijardi EUR do 256 milijardi EUR). Procjenjuje se da će u području javne nabave korist od djelotvorne zaštite zviždača u EU-u iznositi od 5,8 milijardi EUR do 9,6 milijardi EUR svake godine. Mogućnost kojoj se daje prednost pomoći će i u borbi protiv izbjegavanja plaćanja poreza. Procjenjuje se da će premještanje dobiti zbog gubitka poreznih prihoda u državama članicama i EU-u iznositi otprilike 50 – 70 milijardi EUR.</p> <p>Očekuje se i da će široki društveni učinci pozitivno utjecati na građane i poduzeća. Uvođenjem snažne zaštite zviždača poboljšat će se radni uvjeti 40 % radne snage EU-a koja bi u protivnom ostala nezaštićena (otprilike 60 milijuna radnika). Pojačat će se integritet i transparentnost privatnog i javnog sektora i pridonijet će se poštenom tržišnom natjecanju na jedinstvenom tržištu. Iako se koristi ne mogu mjeriti, dokazi pokazuju da bi zviždači omogućili sprječavanje nemara i nepravilnosti u radu s ozbiljnim učincima, primjerice na zaštitu okoliša, sigurnost proizvoda, hrane i prometa, zaštitu potrošača i javno zdravstvo.</p>
Koliki su troškovi mogućnosti kojoj se daje prednost (ako takve mogućnosti nema, navesti troškove glavnih mogućnosti)?
<p>Troškovi provedbe (tj. ispunjavanje obveze uspostave unutarnjih kanala za prijavljivanje i povezani troškovi) sažeti su kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za javni sektor ukupni troškovi uključuju 204,9 milijuna EUR jednokratnih troškova i 319,9 milijuna EUR godišnjih troškova, • za privatni sektor (mala i srednja poduzeća) predviđeni ukupni trošak iznosi 542,9 milijuna EUR jednokratnog troška i 1 016,7 milijuna EUR godišnjih troškova). • Ukupni troškovi za javni i privatni sektor iznose 1 312,4 milijuna EUR.
Kako će to utjecati na poduzeća, mala i srednja poduzeća te mikropoduzeća?
Mogućnost kojoj se daje prednost odnosit će se samo na srednja i velika poduzeća i neće donijeti znatne troškove – tj. troškove provedbe (jednokratne) u procijenjenom iznosu od 1 374 EUR i prosječne godišnje operativne troškove u procijenjenom iznosu od 1 054,6 EUR (to uključuje trošak godišnjeg osposobljavanja zaposlenika, koje možda neće biti potrebno). Mogućnošću kojoj se daje prednost mala i mikro poduzeća izuzet će se od obveze uspostave unutarnjih kanala za prijavljivanje (osim onih u području financijskih usluga ili u ranjivim područjima za pranje novca ili financiranje terorizma i, ako to države članice zatraže, nakon procjene rizika utemeljene na prirodi djelatnosti subjekata i povezanoj razini rizika).
Hoće li to znatno utjecati na nacionalne proračune i uprave?
Očekuje se da će povećanje troškova provedbe pravnih zahtjeva za mogućnost kojoj se daje prednost iznositi 34 milijuna EUR (otprilike 15 milijuna EUR više od osnovnog scenarija).

Hoće li biti drugih bitnih učinaka?

Mogućnošću će se promicati temeljna prava, posebno sloboda izražavanja i poštenu uvjeti rada, povećat će se zahtjevi za prijavljivanje i odvratat će se od povreda temeljnih prava tijekom provedbe prava EU-a.

D. Daljnje mjere**Kada će se politika preispitati?**

Nakon isteka roka za prenošenje Komisija će Europskom parlamentu i Vijeću svake dvije godine podnositi izvješće o provedbi i (najkasnije) svakih šest godina evaluacijsko izvješće.